

*Захарій Варналій**
*Юлія Наконечна***
*Людмила Демиденко****

ОСНОВНІ ДРАЙВЕРИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ

Ключовою функцією публічних фінансів є задоволення суспільних потреб. Сфера їх функціонування охоплює діяльність різних союзів публічного характеру і/або інституцій: держави, органів місцевого самоврядування, громадських організацій та на рівні світових фінансів — міжнародних організацій. Автори досліджують сутність публічних фінансів та основні драйвери удосконалення системи фінансування суспільних потреб на шляху модернізації публічних фінансів в Україні.

Домінантна основа змісту публічних фінансів полягає у частині визнання суспільних потреб та суспільного інтересу та у визначенні фінансових джерел їх задоволення. Практичне значення модернізації публічних фінансів пов'язане з удосконаленням процесу фінансування суспільних потреб та сприяє покращенню добробуту, економічному зростанню, фінансовій стабільності.

Успіх модернізації публічних фінансів в Україні залежить від того, щоб суспільні інтереси не розчинялися у власних інтересах представників владних структур та не відбувалася підміна загальнодержавних інтересів на кланові, партійні або корпоративні.

Загальні підходи до визначення сутності публічних фінансів, зокрема, структурного їх наповнення, суспільних функцій держави та відповідальності центральних і місцевих органів влади й управління за належну роботу суспільного сектору економіки були розкриті у працях вітчизняних вчених — Н. І. Алексєєвої, Т. І. Єфименко, Г. М. Котіної, А. І. Крисоватого, І. О. Луніної, І. О. Лютого, Ц. Г. Огня, В. М. Опаріна, А. М. Соколовської, В. Б. Тропіної, В. М. Федосова, П. І. Юхименко та інших.

Історично державі завжди була відведена ключова роль у фінансуванні суспільних потреб: вона бере на себе задоволення су-

* **Варналій Захарій Степанович** — доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, vzs1955@gmail.com

** **Наконечна Юлія Леонідівна** — кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, tematika@ukr.net

*** **Демиденко Людмила Миколаївна** — кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, ipr.demydenko@gmail.com

спільного інтересу колективного характеру під час виконання своїх функцій у сфері оборони, забезпечені правопорядку, фінансуванні соціального сектору, охороні навколишнього природного середовища, міжнародній діяльності. Проте доцільним і вкрай важливим в історичному аспекті є проведення розмежування публічних та державних фінансів за економічною природою, сутнісним наповненням, роллю держави в їх функціонуванні, особливостями організації, а також відповідно до орієнтирів її дій.

З розвитком ідеї державності завжди виникає об'єктивна потреба у перерозподільних відносинах, які в процесі функціонування товарно-грошових відносин набувають фінансової форми. Зародження системи публічних фінансів відбувалося у 13–14 ст. та висвітлено у працях меркантилістів в Італії (Карафа), Франції (Боден), Німеччини (Юсті), фізіократів (Кене), класиків політичної економії (Сміта, Рікардо) і пов'язано з формуванням доходів і видатків союзів публічного характеру. Фінанси від початку розглядалися як публічні, тобто державні, фінанси, і як правило, вони не виокремлювалися від особистих фінансів правлячої еліти в особі короля чи князя. Предметом фінансової науки були пошуки найкращих способів наповнення державної скарбниці та визначення напрямів використання коштів, удосконалення методів ведення фінансового господарства. Наука про фінанси вивчала джерела наповнення державних доходів від доменів, регалій, зборів з союзників, подарунків держав, податків, мита з метою використання коштів на утримання двору, а також здійснення видатків на публічні потреби — військові витрати, витрати на будівництво суспільних споруд тощо.

Держава була та залишається основним, проте не єдиним суб'єктом, що бере на себе максимальні зобов'язання з надання суспільних благ та послуг. Суспільні блага задовольняють суспільні потреби, які продукуються інститутами публічної влади не лише на рівні державних органів влади, а й на рівні органів місцевого самоврядування. Передавання функцій, повноважень та коштів на локальний рівень слугує основою трансформації всієї системи публічних фінансів. Тому в умовах реальної бюджетної децентралізації громадянин як член публічного союзу (держави чи органу місцевого самоврядування) гарантовано має бути забезпечений усім спектром необхідних суспільних послуг з державного та місцевих бюджетів, страхових соціальних фондів тощо. Колективні потреби окремої групи людей забезпечуються фінансами громадських організацій. На рівні світового господарства публічні фінанси охоплюють відносини з міжнародними організаціями [2, 3].

У сучасній фінансовій науці особливу актуальність у проблемі модернізації системи публічних фінансів набувають питання щодо:

- моделі фінансування суспільних потреб з різних джерел (бюджетне, боргове фінансування, пенсійне та соціальне забезпечення з відповідних позабюджетних фондів у задоволені суспільних потреб, фінансування з фондів громадських організацій, міжнародне кредитування);

- можливості розширення альтернативних форм фінансування;

- визначення пріоритетів суспільних потреб, тобто коло потреб, фінансування яких не може бути відкладене у часі;

- зв'язку рівня задоволення суспільні потреби та обсягів їх фінансування;

- визначення умови, за якими суспільні потреби можна вважати задоволеними;

- системи показників, які відображають рівень задоволення суспільних потреб.

Основними драйверами модернізації публічних фінансів в Україні:

- 1) у бюджетній сфері є середньострокове бюджетне планування та застосування програмно-цільового методу планування видатків на основі визначення пріоритетів суспільних потреб громадян. А також, шляхом удосконалення змістовного наповнення та удосконалення структури паспортів бюджетних програм у частині показників продукту, затрат, ефективності та якості пов'язати їх з характеристикою рівня задоволення суспільних потреб;

- 2) на регіональному та місцевому рівні — завершення процесів бюджетної децентралізації з метою забезпечення місцевих органів влади власними фінансовими ресурсами, які необхідні для задоволення суспільних інтересів та потреб мешканців територій;

- 3) у соціальній сфері — підвищення рівня соціальних стандартів, пошук альтернативних, або додаткових джерел фінансування соціальних витрат малозабезпечених верств населення та подолання бідності, забезпечення гідного рівня життя пенсіонерів, інвалідів та інших незахищених верств населення;

- 4) у сфері освіти та науки — опрацювання моделі переходу фінансування державних закладів вищої освіти за результатами показників їх освітньої, наукової та міжнародної діяльності [1];

- 5) у сфері охорони здоров'я — перегляду встановлених меж госпітальних округів з метою забезпечення рівного доступу населення до якісної, своєчасної вторинної (спеціалізованої) та екст-

реної медичної допомоги, ефективного використання публічних фінансів (бюджетних коштів) на зазначені цілі;

6) у сфері державних боргів — зниження обсягів та вартості боргу, боргового навантаження на державні фінанси за рахунок заміни дорогих кредитів на більш вигідні за вартістю та строками;

7) у сфері транспарентності інформації — відкритість дій, операцій органів державної, муніципальної влади, інших союзів публічного характеру, а також спрощення процедури пошуку та аналізу тих баз даних показників публічних фінансів, які пов'язані з використанням публічних коштів платників податків, соціальних страхових внесків, кредиторів, інвесторів;

8) проведення приватизації державних підприємств та запровадження ринку землі виходячи з суспільного запиту на ці процеси, суспільного інтересу та вигоди у довгостроковій перспективі тощо.

Список використаних джерел

1. Варналій З.С., Красільник О.В., Хмелевська Л.П. Фінансування державних вищих навчальних закладів України: монографія. Київ: Знання України, 2017. 231 с.

2. Опарін В.М., Федосов В.М., Юхименко П.І. Публічні фінанси: генеза, теоретичні колізії та практична концептуалізація. *Фінанси України*. 2017. № 2. С. 110-18.

3. Єфименко Т.І., Гасанов С.С., Леоненко П.М. та ін. Модернізація фінансової системи України в процесі євроінтеграції: у 2 т.; за ред. О. В. Шлапака, Т. І. Єфименко. Т. 2. Київ: ДННУ «Акад. фін. управління», 2014.

УДК 330.01:364

Лариса Ємельяненко^{},
Валерія Москвіна^{**}*

СТАНДАРТИЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ЯК ЗАПОРУКА ПУБЛІЧНОСТІ УПРАВЛІННЯ

Анотація. У тезах висвітлено проблематику розвитку вітчизняної соціальної сфери в контексті євроінтеграції. Аргументовано

^{*} Ємельяненко Лариса Михайлівна — доктор економічних наук, доцент, професор кафедри національної економіки та публічного управління, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», lora-lara@ukr.net

^{**} Москвіна Валерія Ігорівна — аспірант кафедри національної економіки та публічного управління, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», v.fomkina88@gmail.com